לבנות לה בית · פי' בקונטרס לבנות לה ולא בנו כמו לא יבנה שלמה בית לכמוש (שבת דף נו:) ביקש לבנות ולא בנה וי"מ מדכתיב לה ולא כתיב להן משמע דליכא אלא אחת והיינו תנופה ולא נהירא דהא בכל הפרשה קורא ליפה לשון יחיד ועל זה שייך שפיר לבנות לה וי"מ מדכתיב לה בלא מפיק ה"א דכל לה שבמקרא מפיק ה"א בר משלשה וזה אחד מהם הוי כמו לא באל"ף ואשמועינן דלא נתקיים לה שם זה וכן פירש רש"י גבי ויקרא לה טובה בשמו (במדבר נג) שהוא רפה לפי שלא נתקיים לה שם זה : **דברים** שבלב אינם דברים · משמע דוקא משום שלא פירש דבריו אבל אם פירש דבריו להדיא ואמר בשעת המכר שהוא מוכרם לפי שהוא רוצה ללכת לארץ ישראל הוה המכר בטל וקשה אמאי הא בעינן תנאי כפול והרי לא התנה שאם לא יצא לא יתקיים המקח ורשב"ם פירש (שם דף מא:) גבי אתרוג על מנת להחזיר אם החזירו יצא לא החזירו לא יצא ואע"ג דבעינן תנאי כפול הכי מיהו באיסור כגון התקדשי לי על מנת שתהני לי מאתים זוז וכן בגט *לתקן שמואל בגיטא דשכיב מרע (ג) אבל בממון לא בעינן תנאי כפול ולא נהירא דהא כל תנאי ילפינן מבני גד ובני ראובן והתם דבר שבממון ואומר ר"י דצריך לחלק ולומר דם דבריה שאינם צריכין תנאי כפול אלא גלוי מילתא דאתן סהדי דאדעתא דהכי עביד וגם יש דבריה דלפיכ גילוי מילתא לא בעי כגון הנה* דהכותב כל נכסיו לאחרים ומעמ שיש לו בן שהמתנה במלה וכן הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא לפטורה לפי שאינו חומדן שלכך היה בדעתו וכמו כן אם סהדי דלא זבן אלא אדעתא למיסק לארעא דישראל* :

היה

ואומר אל המלאך הדובר בי אנה המה מוליכות את האיפה ויאמר אלי לבנות לה בית בארץ שנער וא"ר יוחנן זו חנופה וגסות הרוח שירדו לבבל אין להבא נחית ואשתרבובי הוא דאשתרבובי להתם דיקא נמי *דקתני לבנות לה בית ש"מ אינו והאמר מר סימן לגסות עניות ועניות בבבל הוא דאיכא מאי ועניות עניות דתורה דכתיב אחות לנו קטנה ושדים אין לה *וא"ר יוחנן זו עילם שזכתה ללמוד ולא זכתה ללמד עשרה קבים גבורה ירדו לעולם תשעה נטלו פרסיים וכו' עשרה קבים כנים ירדו לעולם תשעה נטלה מדי כו' עשרה קבים בשפים ירדו לעולם תשעה נטלה מצרים כו' עשרה קבים נגעים ירדו לעולם ט' נטלו חזירים כו' ט' קבים זנות ירדו לעולם תשעה נטלה ערביא כו' עשרה קבים עוות ירדו לעולם תשעה נטלה מישן כו' עשרה קבים שיחה ירדו לעולם תשעה נטלו נשים כו' עשרה קבים *שברות ירדו לעולם תשעה נטלו כושים כו' עשרה קבים שינה ירדו לעולם תשעה נטלו עבדים ואחד נטלו כל העולם כולו : **מתני'** ע"מ שאני כהן ונמצא לוי, לוי ונמצא כהן, נתין ונמצא ממזר, ממזר ונמצא נתין, בן עיר ונמצא בן כרך, בן כרך ונמצא בן עיר, על מנת שביתי קרוב למרחץ ונמצא רחוק, רחוק ונמצא קרוב, *על מנת שיש לו בת או שפחה מגודלת ואין לו, או על מנת שאין לו ויש לו, על מנת שאין לו בנים ויש לו, או על מנת שיש לו ואין לו, ובכולם אע"פ שאמרה בלבי היה להתקדש לו אעפ"כ אינה מקודשת וכן היא שהטעתו : **גמ'** ההוא גברא דזבין לנכסיה אדעתא למיסק לארץ ישראל ובעידנא דזבין לא אמר ולא מידי, אמר רבא דהוי דברים שבלב *ודברים שבלב אינם דברים, מנא ליה לרבא הא: אילימא מהא דתנן נדרים כח. מעילה כא. יקריב

מאי תורה מדרש תורה והני מילי דאמר לה תנינא *אבל אמר לה תנא אמא עד דתני הילכתא ספרא וסיפרי ותוספתא *עם שאני תלמיד* אין אומרים כשמעון בן עזאי וכשמעון בן זומא אלא *כל ששואלין אותו בכ"מ דבר אחד בלימודו ואומרו ואפילו במסכתא דכלה על מנת שאני חכם אין אומרים כחכמי יבנה כר' עקיבא וחבירין אלא כל ששואלים אותו דבר חכמה בכל מקום ואומרה על מנת שאני גבור אין אומרים כאבנר בן נר וכיואב בן צרויה אלא כל שחבריו מתיראים ממנו מפני גבורתו על מנת *שאני עשיר אין אומרים כרבי אלעזר בן חרסום וכרבי אלעזר בן עזריה אלא כל שבני עירו מכבדים אותו מפני עושרו על מנת שאני צדיק אפילו רשע גמור מקודשת שמא הדהר תשובה בדעתו על מנת שאני רשע אפילו צדיק גמור מקודשת שמא הדהר דבר עבודת כוכבים בדעתו . עשרה קבים חכמה ירדו לעולם תשעה נטלה *ארץ ישראל ואחד כל העולם כולו עשרה קבים יופי ירדו לעולם תשעה נטלה ירושלים ואחד כל העולם כולו עשרה קבים עשירות ירדו לעולם תשעה נטלו רומיים קדמונים ואחד כל העולם כולו ט' קבים עניות ירדו לעולם תשעה נטלה בבל ואחד כל העולם כולו *עשרה קבים גסות ירדו לעולם תשעה נטלה עילם ואחד כל העולם כולו גסות לבבל לא נחית והכתי' °ואשא עיני וארא והנה שתים נשים יוצאות ורוח בכנפיהם ולהנה כנפים בכנפי החסידה ותשאנה את האיפה בין הארץ ובין השמים

ה"ג מאי תורה מדרש תורה : **בן עזאי וכן זומא** · תלמידים היו וכחורים ולא באו לכלל סמיכה ולא היו בימיהם כמותם כתורה כדתנן (סוטה דף מא.) משמת בן עזאי בטלו השקדים : **בכל מקום** · מאחד מן המקומות : **ואפילו במסכת כלה** · שאין עומק בה וברייתא תורה אור היא וכך היא שנויה כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה : **דברי חכמה** · מילתא דתליא בסברא : **רבי אלעזר בן חרסום** · אמרינן במסכת יומא (דף לה:) שהניח לו אביו אלף ספינות בים וכנגדן אלף עיירות ביבשה : **רבי אלעזר בן עזריה** · תריסר אלפי עגלים היה מעשר מעדרו כל שתא (שבת דף נד:) : **חכמה** · תורה ודרך ארץ : **הפיפה** · לעיל מינה כתיב זאת הרפעה ושלך אותה אל תוך האיפה ילר הרע שנמסר בידם השליכו בתוכה כדאמרינן בבהדרין (דף סד·) שדיזה בדולת דאבנא ואלו שתי נשים נשאו ילר הרע על חטופה וגסות הרוח דכתיב ורוח בכנפיהם היא גסות הרוח וחטופה גרמה בעיני דדייק ליה מכנפי החסידה שעושה חסידות עם חברותיה כדאמר באלו עריפות (חולין סג·) : **להכא** · לבבל : **להתם** · לעילם : **דיקא נמי דכתיב לבנות לה בית** · גבי 'הולכה' כתיב להן 'שתי נשים' וגבי קבינותא כשבאו לבנות בית לקטנו בבבל כתב "לה" דהייט חטופה לחודה, לשון לחסר לבנות ולא בנו : **מאי עניות** · דהוה ליה סימנא לגסות : **עניות דתורה** · דליכא נוחה על גסי הרוח דמתוך גסותו אין משמש כל גרכו ואין מחזר על שמועתו : **דכתיב אחות לנו קטנה** · אלמא עניות דתורה בעילם הוא שהיה בה דינאל כדכתיב (דניאל ח) "ואני (הייתי) בשושן הבירה אשר בעילם המדינה" וכן מרדכי ולא היו דורש בתוספתא בתורה ולא זכו אלו החכמים ללמוד כראוי לא היה להם שדים להניק לבבל זכתה ללמוד כדכתיב בעזרא (ז) "כי הכין לבבו ללבקש תורת ה' ולעשות וללמד בישראל חק ומשפט" : **עזוז** · ממזרות : **תשפה נעלה מישן** . לובן ממזרים כדאמר לקמן (דף עח:) גבי יוחסין משן מיתה וביבמות אמרי' פסולי דהרפיון משום פסולי דמישן בשלהי פ"ק (דף יז· *) : **מתני' כן עיר ונמצא כן כרך** · שיבת כרכים קשה שהכרך הוא מקום שווקים והיוקר מלוי בו ולוחק עובדים וסבים : **כן כרך ונמצא כן עיר** · אע"פ שהטעה לשבת טעות הוא : **לשתקדש לו** · אע"פ שהדבר כן כמו שהוא עכשיו שאין תנאו אמת : **גמ' גבי** · מקרקעי : **אדעתא למיסק** · ואגאם ולא עלה : **ובעידנא דזבין לא אמר** · דאדעתא למיסק מזבינא דאינו מכירה 'דאדעתא למיסק מזבינא' לא הוה זבינא, דאדעתא דהכי לא זבין 'שיהא דר כאן בלא קרקע' : יקריב

[בתוספתא איתא תלמיד חכם]

[גטין עה:]

[כ"ג קלב. קמו: ע"ש]

[וע"ע תוס' נעיל ו: ד"ה לא וחוס' סוכה מא: ד"ה הילך וחו' ב"ב קנ: ד"ה לא וחוס' כתובות עד: ד"ה מנוס ושד' תוס' כתובות נ: ד"ה זבין]

[ע"ש תוס' ב"ק ד: ד"ה לא]

[ע"ש תוס' ב"ק ד: ד"ה לא]

[ע"ש תוס' ב"ק ד: ד"ה לא